

Optimalisering verlof na geboorte kind

Briefadvies Nadere bevindingen optimalisering verlof na geboorte kind

Aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de heer drs. W. Koolmees

Aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
 De heer drs. W. Koolmees
 Postbus 90801
 2509 LV DEN HAAG

BETREFT Nadere bevindingen optimalisering verlof na geboorte kind

DEN HAAG 16-02-2018 **E-MAIL** i.koopmans@ser.nl
ONS KENMERK 18.20178 **TOESTELNUMMER** 070 3499 529
BIJLAGE(N)

Geachte heer Koolmees,

In zijn advies *Een werkende combinatie. Advies over het combineren van werken, leren en zorgen in de toekomst*¹ heeft de Sociaal-Economische Raad aangekondigd verder te gaan met de voorgestane optimalisering van het verlof in het eerste jaar na de geboorte van een kind. Hij heeft zich hierover in de afgelopen tijd gebogen en stelt u hierbij graag op de hoogte van zijn bevindingen. Daarbij betreft hij het voornemen in het regeerakkoord om het door de werkgever (door)betaalde kraamverlof bij geboorte te verlengen met drie dagen en aanvullend kraamverlof van vijf weken (met uitkering UWV) te introduceren.

De raad komt met deze brief ook tegemoet aan de wens van de Tweede Kamer om het nadere advies van de SER omtrent de optimalisering te mogen ontvangen.²

Noodzaak van het aanpassen van verlof na geboorte kind

De raad constateert in zijn advies *Een werkende combinatie* dat het eerste jaar na de geboorte van het kind een cruciale fase is, gezien zowel vanuit het arbeidsmarktperspectief van de ouders als vanuit het perspectief van de ontwikkeling en het welzijn van het jonge kind. In het eerste jaar na de geboorte van een kind maken ouders keuzes voor arbeids- en zorgpatronen, die in het vervolg van de loopbaan grosso modo gehandhaafd blijven.

De raad stelt vast dat het optimale design van de verlofregelingen nog niet is bereikt. Er is nog steeds een omvangrijke groep die wel behoefte heeft aan verlof maar er geen gebruik van kan maken. Vrouwen nemen bovendien vaker en meer verlof op dan mannen. Verder constateert de raad in het advies dat het verlofinstrument vooral wordt

¹ SER (2016) *Een Werkende Combinatie. Advies over het combineren van werken, leren en zorgen in de toekomst*, advies uitgebracht aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in oktober 2016.

² Motie van de leden Van Kent en Jasper van Dijk (21 juni 2017) aangenomen door de Tweede Kamer voor het zomerreces van 2017. In deze motie constateren de indieners dat de SER in het advies *Een werkende combinatie* heeft aangekondigd nader advies uit te brengen over het ouderschapsverlof; verzoekt de regering, de SER te vragen naar de stand van zaken van dit advies en voorts te verzoeken het advies over ouderschapsverlof zo spoedig mogelijk naar de Kamer te sturen.

ingezet binnen de Nederlandse context van werken in deeltijd. Ook het ouderschapsverlof wordt parttime gebruikt. De institutionele vormgeving van het verlof maakt dit ook mogelijk. Vanwege deze overwegingen constateerde de raad in het advies *Een werkende combinatie* dat het verlof aanpassing behoeft.

Doelstellingen aanpassing verlof

Volgens de raad is een belangrijke doelstelling bij aanpassing van verlofregelingen het verder bevorderen van de arbeidsparticipatie van vrouwen, het verbreden van de keuzemogelijkheden voor het combineren van arbeid en zorg en het vergroten van de variëteit aan arbeidspatronen.³

Een andere doelstelling betreft de ontwikkeling van het jonge kind: verlof kan een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van kinderen door in het eerste levensjaar continuïteit en stabiliteit in de zorg te bieden. In het SER-advies *Gelijk goed van start* is erop gewezen hoe belangrijk de eerste levensjaren zijn voor de ontwikkeling van het kind.

Verder stelt verlof vaders in staat om na de geboorte van het kind meer te gaan zorgen. Dit kan van belang zijn voor de ontwikkeling van het kind, maar ook voor een gelijkere verdeling van arbeid en zorg tussen mannen en vrouwen. Wanneer meer vaders het verlof beter benutten, stimuleert dit een evenwichtige verdeling van de zorgtaken tussen ouders. Hierdoor kan er ook meer tijd voor vrouwen vrijkomen om actief te zijn op de arbeidsmarkt. Dit uiteraard in het bredere kader van – flexibele - arbeidstijden, beschikbaarheid – betaalbare - kinderopvang en mogelijkheden via een zich ontwikkelende markt voor persoonlijke dienstverlening.

Vanwege bovengenoemde doelstellingen heeft de raad in het advies gepleit voor optimalisering van (opname van) het verlof na de geboorte van een kind door het gebruik van het verlof in het eerste jaar na geboorte te stimuleren, de keuzemogelijkheden voor ouders (zowel vaders als moeders) in het eerste jaar te verruimen en de regelingen te vereenvoudigen en te integreren. Daarbij heeft de raad een aantal richtinggevende voorwaarden benoemd. Het gebruik van het verlof zou zich meer moeten richten op waar het oorspronkelijk voor bedoeld is: de zorg voor het jonge kind.

Uitgangspunten bij aanpassing van verlof

De raad herkent in de concretisering van het verlof in het regeerakkoord de richting die hij eerder heeft bepleit. Voor vaders wordt het verlof na de geboorte van het kind verbeterd door een uitbreiding van de duur ervan en de invoering van een betaling. Tegelijkertijd constateert de raad dat de vormgeving ervan toch nog niet optimaal en toekomstbestendig is. Een belangrijke doelstelling, namelijk het bevorderen van de arbeidsparticipatie van vrouwen, wordt hiermee niet gediend; voor moeders worden de keuzemogelijkheden voor het combineren van arbeid en zorg niet vergroot. De raad plaatst tevens kanttekeningen bij de versnippering van de verschillende verlofregelingen en de wijze van financiering. Door de stapeling van regelingen blijft het een lappendeken, regelingen zijn bovendien qua voorwaarden en financiering verschillend en in de praktijk is het stelsel erg complex. Daarnaast leidt de voorgenomen wijze van financiering tot een eenzijdige lastenverzwaring voor werkgevers en daarmee tot een afbreuk van draagvlak van de beoogde regeling. Een dergelijke financiering doet ook geen recht aan het maatschappelijke belang en de maatschappelijke baten. Dat pleit ervoor in de financieringsregeling de overheidsverantwoordelijkheid tot uiting te laten komen. Een dergelijke verantwoordelijkheid valt vanuit het algemeen belang met het oog op inverdieneffecten (bijvoorbeeld hogere arbeidsparticipatie van vrouwen) en

³ Zie voor doelstellingen en effecten van verlof op arbeidsparticipatie: SER (2016) *Een werkende combinatie*, deel I Samenvatting en visie.

substitutie-effecten (bijvoorbeeld besparingen op volledige dagopvang in het eerste jaar) te rechtvaardigen.

Naar het oordeel van de raad verdient het aanbeveling om een aantal regelingen te integreren, de verlofmogelijkheden niet alleen voor mannen maar ook voor vrouwen te verbeteren, en een financieringswijze in te voeren die recht doet aan een verdeling van de verantwoordelijkheden en lasten. Hierdoor zou een meer eigentijdse, genderneutrale/geëmancipeerde en eenvoudiger regeling tot stand kunnen komen. Tegen die achtergrond legt de raad hierna een aantal concrete voorstellen voor.

Voorstel voor aanpassing verlofregelingen na geboorte kind

Een eerste belangrijke stap is volgens de raad een *vereenvoudiging* van regelingen, waarbij een aantal bestaande regelingen (ouderschapsverlof, kraamverlof en aanvullend kraamverlof c.q. partnerverlof) wordt geïntegreerd in een regeling ouderschapsverlof⁴. Bij deze geïntegreerde regeling wordt uitgegaan van de duur van het huidige ouderschapsverlof; dat wil zeggen een individueel en niet-overdraagbaar recht van 26 maal de arbeidsduur per week.

Om het gebruik van het ouderschapsverlof voor beide ouders/verzorgers met jonge, thuiswonende kinderen te stimuleren, zal voor een deel van het ouderschapsverlof een betaling worden geïntroduceerd; de duur van deze betaling wordt berekend naar analogie van de duur van het verlof, met een maximum van 6 weken. Een belangrijke voorwaarde bij de hoogte van de betaling is dat hiervan een positief effect uitgaat op het gebruik van het verlof en op de arbeidsparticipatie. Ook dient daarbij rekening te worden gehouden met het gebruik van verlof door mensen met lage inkomens. Recente ontwikkelingen in verschillende bedrijven laten daarnaast zien dat er aanvullende afspraken over de duur en de betaling van het verlof worden gemaakt.

Om voor het betaalde verlof in aanmerking te komen, zou kunnen gelden dat het door beide partners binnen een bepaalde periode na geboorte van het kind (bijvoorbeeld binnen 26 weken) wordt opgenomen en dat partners na de geboorte in de gelegenheid worden gesteld om voor hun kind te zorgen. Een andere voorwaarde betreft de volgtijdelijkheid of complementariteit bij opname. Dit dient nog nader te worden onderzocht, onder meer ook op gevolgen voor de uitvoering van de regeling.

Een tweede stap is dat de *financiering* van het betaalde verlof plaatsvindt uit de algemene middelen, zoals de raad eerder heeft bepleit.

De raad meent dat in het licht van het regeerakkoord nu reeds de stap genomen zou moeten worden om het voorgenomen verlengde en aanvullende kraamverlof langs bovenstaande lijnen vorm te geven, de facto te integreren in een regeling ouderschapsverlof en te financieren uit de algemene middelen. Vervolgens meent de raad dat als vervolgstap het betaalde ouderschapsverlof naar moeders kan worden uitgebreid, mede in het kader van het bevorderen van een – blijvend - hogere arbeidsparticipatie van vrouwen.

Op langere termijn kan, kijkend naar een evaluatie van beoogde effecten, de duur van de betaling van het verlof opnieuw worden bezien. Bij deze evaluatie dienen de participatie-effecten in beschouwing te worden genomen, evenals de ontwikkeling in het gebruik van het verlof. Daarbij kunnen ook de mogelijke ontwikkelingen in het Europese beleid op het terrein van arbeid en zorg worden betrokken. De Europese Commissie heeft een betaald ouderschapsverlof van 16 weken voorgesteld. Tegen de achtergrond

⁴ Het zwangerschaps- en bevallingsverlof en het calamiteitenverlof blijven in huidige vorm gehandhaafd.

van de veranderingen op de arbeidsmarkt en de toenemende diversiteit in arbeidsrelaties dient ook te worden nagegaan of alle werkenden voldoende zijn toegerust om arbeid en zorg te combineren.

De raad acht het ook op langere termijn van belang dat aan de toekomstbestendigheid van de verlofregelingen wordt gewerkt. De contouren zoals geschetst in deze brief vormen een eerste aanzet daartoe.

Tot slot

De raad realiseert zich dat hij met het bovenstaande een alternatieve benadering heeft voorgesteld. U heeft aangegeven sociale partners te zullen betrekken bij de invulling. Met het oog op optimalisering van het verlof na de geboorte van een kind, adviseert de raad u dit voorstel te betrekken bij de uitwerking van het voornemen in het regeerakkoord en dit nader met sociale partners te bespreken.

Met vriendelijke groet,

Mariëtte Hamer
voorzitter SER

V.C.M. Timmerhuis
algemeen secretaris

SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD

Bezuidenhoutseweg 60

Postbus 90405

2509 LK Den Haag

T 070 3499 525

E communicatie@ser.nl

www.ser.nl

© 2018, Sociaal-Economische Raad